

C. kr. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhäusgasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrť leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 7.

V Trstu, 1. aprila 1914.

Leto VII.

Razbita ustava.

Državni zbor odgođen.

Državni zbor je zadavljen in njegovi krvniki — nemški in češki nacionalisti in grof Stürgkh — triumfirajo. Zlasti grof Stürgkh je zadovoljen, ker sedaj bo dokončal brez poslanske zbornice delo, ki bo ljudstvu v največjo škodo. Državni zbor že eno leto ni bil več zakonodajen zastop. Vlada ga je sklicavala, pa ga takoj zopet pošiljala domu, pretvezo za svoj zločin je našla vedno: Enkrat je bilo treba poravnave v Galiciji, drugič na Češkem, državni zbor je bil vedno odveč, nikdar ni imel časa za resno delo. Kadarkoli pa je hotela poslanska zbornica preprečiti in onemogočiti obstrukcijo, tedaj je prišel grof Stürgkh in je zaviral. Pri tem delu so mu zvesto pomagali vladni mameluki, nemški nacionalci in krščanski socialci. Vlada je uganjala pasivno rezistenco, ko so hoteli treznejši elementi v državnem zboru reformirati pravilnik tako, da bi bil parlament varen pred izsiljevanjem katerekoli obstrukcije. Ali ne samo to: Tudi predsednika državnega zbora dr. Sylvestra je pripravila do tega, da je mirno gledal, kakó so teptali češki obstrukcionisti pravilnik in če so si ti izmislili novo šalo, je dr. Sylvester bil nasproti njim pravi lipov bog. Ali kdor bi mislil, da je manjkalo predsedniku poguma za odločen nastop proti obstrukciji, bi se močno motil. Dr. Sylvester je bil Stürg-

khov zaveznik, nalog je dobil od njega, da naj opusti vsak korak proti obstrukciji.

Grof Stürgkh je ves srečen, če more ugoditi vsaki želji dunajske vojaške kamarile, ki goni našo državo k vedno večjim izdatkom za vojaštvo in kateri so ljudske potrebe stvar, za katero se ni vredno brigati. In tako je bilo tudi sedaj. Kakor hitro je izvedel grof Stürgkh, da pride brambna predloga na dnevni red, takoj je zahteval, da se izroči brambna predloga brez prvega čitanja odseku in da mora biti rešena do konca tedna, če ne . . . Pred tem, če ne, so popadali vladni mameluki v prah, namesto da bi bili zaklicali Stürgkhu: »Dovelj!« Pa z vladnimi strankami se igra grof Stürgkh kakor otroci s cinkastimi vojaki, meče jih semintje, pa ne zinejo. Ker ima pri teh strankah oporo, zato lahko žrtvuje ljudske interese željam vojaške kamarile. In kako lepo so gladili nemški nacionalci pot § 14. Že nekaj dni pred odgoditvijo so kričali po svojih listih, da je edina rešitev iz zamotanih državnih razmer — absolutistična vlada. Če bi bilo med vladnimi strankami le nekaj mož, ki nimajo testene hrbtenice in ne glave na konopcu, v tem trenutku bi bili lahko prisilili Stürgkha, da bi zlezel kakor polit pes v kot ali pa šel za vedno. Takih mož ni bilo, in zato imamo sedaj absolutistično vlado.

§ 14 je zavladal. Prvo, kar je napravil z njim Stürgkh avstrijskemu ljudstvu, je povišani rekrutni

kontingent za 31.000 mož na leto. Šele pred dvema leti je bil povišan letni rekrutni kontingent za 100.000 mož in v tako kratki dobi novo, težko breme. Vse, kar leze ino gre, bodo vtekli v vojaško suknjo in ljudstvo bo plačevalo, da bo obupalo. In drugo, kar je prinesel § 14, je ogromno novo posojilo. Dolgov ima že Avstrija čez glavo, zdaj se hoče zadušiti v njih.

Ko se je sešel leta 1911 državni zbor, v katerem je poslalo šest milijonov volilcev zastopnike z nalogo, da delujejo tam za ljudski blagor, za koristi vseh narodov in slojev, je bil odprt s prestolnim govorom, v katerem so bile med drugim tudi te besede: »Prebivalstvo pričakuje plodonosno delo zakonodaje na mnogih poljih. Zato bodo v tekočem zasedanju stavljen velike zahteve na vašo vnetost in vašo uvidevnost.« Kje je ono plodonosno delo? Kako se je izkazala uvidevnost večine poslancev? Kakor zasmeh mora občutiti avstrijsko ljudstvo one besede prestolnega nagovora, ko gleda take uspehe zakonodaje. Kadarkoli se je sešel državni zbor, je bila prva beseda vlade: »Več vojaštva, nove topove, višje davke.«

Delavstvo naj resno premisli sedanjí položaj. Ima čedno število zastopnikov v državnem zboru, ali tolpa ljudskih izdajalcev je močnejša. Ima v državnem zboru kremenite moze, ki ne spregledajo nobene prilike, če morejo koristiti svojim volilcem, ali mevže so številnejše. Ima v državnem zboru

LISTEK.

J. A.:

Naš človek.

(Iz mojega dnevnika.)

Letos je velika suša in zato slaba letina.

Na prošnjo in agitacijo duhovnikov je šlo okoli 130 romaric in romarjev iz bližnjih vasi na Brezje in Bled. Iz oddaljenih vasi se je pridružilo še kakih 500. Lepa armada večinoma žensk, svetih Anazonk, bojevnic za sv. vero.

Pri sosedu je vse živo. Nocoj so se vrnile. Danes jutraj, predno so odšle, so bile pri obhajilu. Podal sem se tja tudi jaz. Polna hiša otrok in starih ženic, ki so prišle poslušat, kako je bilo na božji poti. Nekatere romarice so bile pijane. Sosedinja gospodinja je imela glavno besedo in je pripovedovala:

En frančiškan je napravil tako lepo pridigo, tako nas je priporočal materi božji, tako nam se je zahvaljeval, da se je moral zjokati vsak, ki ga je poslušal. Posebno na začetku in na koncu je lepo govoril. Pravil je, naj molimo in prosimo nater božjo in dala nam bo vse, kar želimo na duši in na telesu. »Niste se kratili«, je govoril, »zapustiti svojih otrok in priti iz zapuščenih svojih krajev sem k svoji edini materi, katera gleda vedno na vas in si vse zapomni.« Za jokati je bilo . . . Mati božja je na Bledu bolj lepa, bolj debela, bolj polna

v obrazu kakor ona na Brezjah (in pogladila se je s potno roko po obrazu). Na Bledu je v cerkvi ena vrv in vsak se jo mora dotakniti. Gospod so nam rekli, da mora vsaka zvoniti. Kar po deset nas je zvonilo skupaj in se obenem smejala . . . Maše so bile samo (?) po goldinarju. Zelo lepo je bilo . . . Ona je brbljala naprej, druge pa so pazljivo poslušale in vsak hip je bilo slišati »Oh, kako je moralo biti lepo!« in mlade hčerke so vzdihovale: »Ko bodem starejša, pojdem tudi jaz,« »Tudi jaz«, »Jaz tudi«.

Kaj se hoče s takim ljudstvom, ki ga vjame duhovnik takoj na svoje limanice, ki ga takoj prevari, ker z zdravimi očmi in pri belem dnevu ne vidi? Maše samo po goldinarju! Za našega človeka, ki trpi največje uboštvo in poleg tega v taki suši ni goldinar nič . . . Koliko plačanih prošenj, koliko ofrov, koliko kupljenih svetih podobic? Vse to gre iz žepa siromašnega ljudstva, ki naj bi živel le od besed božjih, v žep božjih namestnikov, kateri pa ne morejo živeti od svetih besed, temveč od pristradanega cvenka . . . Peljejo našega človeka v Lurd in Rim, da se še bolj utrdi v pokornosti in ponižnosti, kajti ni še zadosti pokoren, ponižen in — klerikalen . . .

Vsa okolica govori le o romarjih. Kako lepe pridige, spovedi, obhajila! . . .

Nikdo pa ne ve povedati ničesar o krasoti slovenske zemlje, slovenske Švice: Bled, Bohinj, Vintgar itd. Za naravo nima smisla nobeden. Kaj takega se more zgoditi le pri našem človeku, ki občuduje

le lepoto neumetniških svetih podobic, kipov in cerkva, ki poljubuje ogle različnih oltarjev in različne ostanke, ki meče denar za maše in drugo, ki neprestano le prosi, moli in se spoveduje, a ima doma v družini in s sosedi večni kreg in prepir . . .

»Veste, strina, vse svoje križe in težave sem pozabila, vse trpljenje in težkoče so izginile, tako sem bila zadovoljna, tako vesela, da ne morem dopovedati«, je pravila romarica.

Zvečer sem šel h kumu. Neprenehoma se vrti govor o božjih potih, svetih podobah, čudežih, o litanih, spovedih, duhovnikih: »Dušo in telo bi dala«, je vzdihnila pobožna ženica, »ko bi moja vnuka znala peti pri sv. maši na koro . . . Naš rod ni za kolo, stroje in enake nove stvari, ne, naš rod mora biti tak, kakoršni so bili naši predniki. Pustimo mi te stvari na miru, kaj nam bo pomagalo to friranje na kolesih? Meni se dela omotica v glavi, ko vidim koga, da se pelje. Noge so najboljše. Človek naj hodi, ptič naj leti, riba naj plava! Bog daj, da bi vsi padli in se pobili, ki se vozijo na kolesih«, je še zaželela iz globočine pobožnega srca.

Kaj bi dejala o drugih tehničnih izumih? Slovenski narod ni za te stvari, naši predniki so hodili peš! Tehnika in napredek nas gotovo ne more podreti, ker imamo trdne noge . . .

Mehanizem, enostavni mehanizem! Nedelja, maša. Vse molitve v monotoniji suhoparne vsak-

značajne branitelje svojih pravic, ali klečeplazci so v večini. In vlada ima dispozicijski fond, ima časti in službe, s katerimi kupuje podje duše. Delavci, povejte svojim nezavednim tovarišem, ki so pomagali ob volitvah ljudskim izdajalcem, meščanom in klečeplazcem do mandatov, da škodujejo sebi, svojim družinam, skupnosti, če še nadalje verujejo liberalnim in klerikalnim sleparjem. Privedite jih v naše organizacije — strokovne, gospodarske, politične in izobraževalne — da jim padejo luskinе z oči, da bodo znali razločevati med navideznimi in resničnimi prijatelji delavstva. Organizirani moramo biti čvrsto, da preprečimo v bodoče zločine, kakršni se dogajajo sedaj. Samo organizirano delavstvo bo napravilo konec lopovščinam, ki jih uganjajo na račun našega napredka vlada in njeni podrepaniki. Združimo se v četo, ki bo stala trdno na braniku za potrebe in koristi ljudstva, ki bo onemogočila delo hlapcem Rima in frazerjem za narodov blagor.

Obzor.

Državni zbor je zopet odgojen! Dne 16. marca t. l. zvečer je predsednik zbornice dr. Sylvester dobil dopis ministrskega predsednika, da je državni zbor odgojen na podlagi najvišjega pooblastila. Kedaj se bo zopet sešel, se še ne ve. Nekateri pravijo, da bo prihodnje zasedanje v maju. Ker pa bodo nekateri deželni zbori zasedali po Veliki noči in obenem z njimi bo zasedanje delegacij v Budimpešti, ni verjetno, da bi se državni zbor sešel v maju. Zatrjuje se, da bo vlada sklicala državni zbor le tedaj, ko bo njegova delazmožnost zajamčena. Kakor pa vse kaže, vladi ni kdovekaj na delazmožnosti parlamenta, ker si brez njega lahko dovoli več in hitreje nego bi mogla pričakovati od parlamenta. Zato se pa vselej tako požuri, da ga razžene, če dobi poželjenje po milijonih in rekrutih.

Nadomestne občinske volitve na Dunaju so se vršile dne 16. marca t. l., in sicer v 3., 16. in 21. okraju. V 3. okraju je bil izvoljen krščanski socialni Ploner z 11.006 glasovi; sodr. Müller pa je v istem okraju dobil 7972 glasov. V 16. okraju je bil izvoljen sodr. David s 15.863 glasovi in v 21. sodr. Brettschneider z 8199 glasovi.

19. marca pa so se vršile volitve za tretji volilni razred. Zmagali so v vseh okrajih krščanski socialci po svoji stari metodi. Mrtvi so vstajali, da glasujejo za krščansko socialne kandidate.

danjosti. Mehanično si podvržejo duševnost človeka in on jih izgovarja brez pomisleka tjavendan. Usta in jeziki se gibljejo popolnoma mehnično. Ker sam ne more najti v sebi čustev, pa kupi molitvenike in tam jih dobi ter si prilasčuje tuja čustva, a bog je s tem seveda zadovoljen. Mohorjeva družba opravlja zelo hvaležno delo, da prodaja med slovenski narod taka čustva prav pogostoma in po ceni . . . In zato ta čustva niso globoka. Navade so, kakor se človek navadi tobaka, pijače, igre.

Danes je bil občni zbor »Konsumnega društva«. Na zborovanju so se prepirali. Vsi so hoteli, da bi šlo v poslovanju redno naprej, ali nikdo ni hotel prevzeti kekega dela. Pisal sem zapisnik in člani so več gledali na mojo roko, kakor sledili predavanju. Vsaki malenkosti so se smejali. Ko se je kdo podpisoval, obkrožili so ga drugi ter prav pazljivo gledali, kako se podpisuje. Malo jih zna pisati, znali so, ali so sčasoma pozabili . . . Ampak oni molijo neprenehoma, se mučijo, trpijo, da ostane kaj za maše in božja pota.

Ceste imajo, da bog pomagaj! Kmetje se mučijo z vozovi po strmi, skalnati in od dežja razrovanosti cesti. Razrite so te ceste kakor so razriti od skrbi njih obrazi . . . Seveda bo tako še dolgo, dolgo časa trajalo, ker je bog previsoko, a cesar predaleč.

Nedelja je, maša! Niti ne mislijo, ko molijo, usta se jim odpirajo in zatvarjajo avtomatično.

Socialni demokratje so dobili v tem razredu nad 12.000 glasov.

Dispozicijski fond in mladočeška stranka. V »Češkem Slovu«, glasilu narodnih socialcev, priobčuje Prokop Gregr članek z naslovom »Resnica o denarju iz dispozicijskega fonda«. V članku vztraja na trditvi, da je dobivala mladočeška stranka denar iz dispozicijskega fonda. Pravi, da ne more nihče utajiti dejstva, da sta on in rajni poslanec Anyž sporočila voditeljem mladočeške stranke — Kramaru, Forstu in Rašinu — da ne gresta s stranko, ki je dobivala od vlade denar za volilne namene. Mladočeši niso dobili denar le za »Den«, temveč tudi za državnozborske volitve leta 1907. — Na ta način je boj meščanskih strank proti socialni demokraciji res lahek.

Vojni hujskači so zopet na delu, in sicer v Rusiji in Nemčiji. Hujskači so se pojavili najprej v Nemčiji in so dobili seveda iz Rusije takoj primeren odgovor, da je Rusija pripravljena na vse. V Nemčiji pa pripravljajo s hujskanjem le pravo razpoloženje za novo vojaško predlogo, ki jo pripravlja vlada. Pol milijarde zahteva vlada, da na novo oboroži artiljerijo in pomnoži kavalerijo. Nič čudnega ne bo, če bodo tudi pri nas iztaknili prav kmalu kakšno rusko nevarnost.

Smrt od lakote vsled prepovedi izseljevanja. Iz Krakova se poroča, da se je v Oderbergu in Myslovicah nabralo sezonskih delavcev, ki so v skrajni bedi. Začelo se jim je podeljevati podpore. Ravnateljstvi severne in državne železnice v Krakovu sta dovolili, da se bedni delavci prosto povrnejo v svoje domače kraje. **Mnogo delavcev, ki so peš nastopili pot proti domu, je med potjo gladu umrlo.** — Myslovice in Oderberg sta obmejni postaji, kjer Galičani prekoračijo prusko mejo. Tam zbrani delavci so brezdomno ljudje, ki jim je bilo zabranjeno izseljenje. Visoka vlada ne dovoli ljudem da bi si na pošten način služili kruh. In začno gladu umirati, se jim daje miloščino iz javnih sredstev. In kaj takega morajo trpeti avstrijski narodi!

V ponedeljek 23. m. m. je v Budimpešti šest tisoč komisarjev štel brezposelne. Naštelo se jih je okoli petintrideset tisoč. Izmed teh jih je veliko število brez strehe. V mestu samem je 22.369 brezposelnih; ostali odpadejo na okolico.

Nekdo pred mano je rožljaj z rožnim vencem, da bi ga mogoče pogledali, kako je pobožen . . . Poleg mene je mrmral drugi pri skupni molitvi, glasno je izpregovarjal le amen . . . Iz kota sem slišal: Dobil je 24 ur zapora. To je prava mehanika, priporočljiva za proučevanje . . .

To pohajanje v cerkev, to romanje, te neprestane molitve bi bile izgubile gotovo že davno svojo moč, ko bi se ne bila cerkev organizirala na moderni način na gospodarskem polju.

Stari ljudje ne morejo čuti, ako kdo kaj reče o duhovniku, četudi je resnično, ker duhovnik je svet človek, od boga postavljen in kot tak ne more storiti kaj slabega. V vseh stvarih je tako, kakor pravi gospod in to si ne dá pobiti z enostavnega razloga, ker drugače ne more biti. Ali je potem težko izrabljati to zaupanje?! Gotovo ne, kakor to vidimo samo pri našem človeku.

Kako so daleč od pravih pojmov v fiziki, astronomiji, zemljepisju in drugih znanostih. Strela je zažareno železo; ko pada toča, se mora vreči pred vrata stol narobe tako, da štrlijo hoke proti nebu; London, Pariz, Petrograd, Rim so enako oddaljeni, Dunaj je najbolj oddaljen (zato nam ne more morda niti pomagati), Novi Jork je nekaj oddaljenejši, ker je v Ameriki; kako je neki mogoče, da je le en četrt zemlje, tri četrt pa vode, ko je okrog povsod zemlja . . . To so našemu kmetu še vedno problemi.

Jekleni trust v Ameriki je v letu 1913 dosegel 82 milijonov dolarjev čistega dobička, kar znaša po avstrijski veljavi 406 milijonov in 72 tisoč kron. Napram prejšnjemu letu je čisti dobiček narastel za trideset milijonov dolarjev ali 148 milijonov in 80 tisoč kron. Ker so cene železa le malo narasle, je ogromni prirastek dobička izprešan le iz delavskih žuljev.

§ 14 jako dobro služi vladi. Za kaj vse ga more poslužiti, navajamo le toliko, da se je potom njega zvišalo število rekrutov, in da se najame ogromno posojilo.

Strašna nesreča v Benetkah. V četrtek 19. m. m. okolo pol šestih zvečer se je primerila v Benetkah strašna pomorska nesreča, pri kateri je utonilo 50 oseb. Parni čoln, last mestnega podjetja, je priplul od Lidu. Na čolnu je bilo okolo 80 oseb. Naenkrat je trčil čoln ob torpedo, ki je prerezal čoln. Sprednji del čolna se je pričel potapljati, in vse osebe, ki so bile v sobicah, so bile pod vodo. Doslej so rešili le 10 oseb. Baje se je nezgoda pripetila vsled tega, ker so opazovali kapitan in potniki neko letalo, pa niso opazili torpeda.

Ob Črnem morju so bili v Južni Rusiji veliki viharji. V Sebastopolu in Jalti je orkan odkril več hiš. Mnogo ladij se je potopilo. Voda je razdrla jezove in poplavlila cele pokrajine. V kazahski vasi Ahtirskaja ob Azovskem morju (ki je del Črnega morja), je spalo 200 delavcev ob morskem obrežju. Ponoči je nastal silen vihar in voda je odplavila delavce, ki so vsi ob življenje. Vihar in voda sta napravila ogromno škodo. Pri Aščevskaji ob Azovskem morju so valovi porušili 380 delavskih hiš, v katerih je bivalo tisoč prebivalcev. Ves promet je prekinjen. Tam blizu so delavci gradili novo kubansko železnico. Voda je prevrnila vlak, odnesla delavce in razdejala novozgrajeno progo.

Nameravano poslabšanje na južni železnici.

Zgledi vlečejo, pravi pregovor. Južna železnica, ki prav nerada posnema dobre vzglede in je pod pritiskom da svojim uslužbencem to, kar državna železnica svojim, je hitro pripravljena, da posnema državno železnico v slabem. Sedaj **prične poslabševanje tudi pri južni železnici.** Nekaj časa se je južnoželezniška uprava sicer obotavljala storiti isto, kar je storila uprava državnih železnic. Ji je pač le predobro znano, da njeno osobje ne vtakne mirno vsega v žep. Sedaj pa se opaža »močna roka« gosпода pl. Forsterja in vpliv železniškega ministristva na južno železnico. Z znano frazo »Varovanje ekonomije«, s katero državnoželezniška uprava že več let za nos vodi javno mnenje, je sedaj tudi južna železnica pričela izvajati znatna poslabšanja. Mogočna beseda železniškega ministristva se le preveč pokazuje kot gonilni činitelj pri teh odredbah. Južnoželezniška uprava vendar ne more poučenemu resno natveziti, da ji je hipno prišla varčevalna ideja na um. Nasprotno, ves svet ve, da je že leta in leta skušala ekonomično gospodariti že radi tega, ker to nje finančijelne razmere nujno zahtevajo. Ali kot zasebna železnica si ni upala varčevalno politiko izvajati na račun in škodo varnosti prometa in osobja; upala si ni izvajati vseh brutalnih nasilstvenih odredb kakor jih izvaja uprava državnih železnic, ker se je upravičeno bala najostrejšega odpora svojega osobja. Kakor se sliši, je južnoželezniška uprava že ponovno povdarjala te svoje pomisleke napram železniškemu ministristvu. Sedaj pa se vidi, da so iz želji šarimaherev v železniškem ministristvu nastala povolja, ki bodo imela nedogledne posledice. Brezobzirneži v železniškem ministristvu se čutijo varne morda radi tega, ker poslabševalna politika na državnih železnicah doslej še ni vzbudila splošnega in opozorljivega odpora od strani osobja. Gospodje pa se le naj zibljejo v sladkem miru. Vsa tajnost navideznega miru v splošnosti državnoželezniškega osobja je z grozo navdajajoč mir — pred nevihto.

Državnoželezniško osebje je že spregledalo zvit način, ki se ga vporablja pri poslabšanjih. Spoznalo je, da taktika, po kateri se poslabša danes v Krakovu, jutri v Trstu, ni nič drugega nego priprave za splošen napad. Uslužbenci že vedo, da je bila to izkušnja na solidarnost vseh. Odgovora pa ne bodo ostali dolžni. To pa so prezrli brezobzirneži in so torej zopet enkrat naredili račun brez krčmarja. In pri tem še vedno menijo, da morajo isti recept porabiti tudi pri južni železnici. Toda tu se bodo temeljito zmotili. Prva nezajamčena vest, ki je začetkom marca t. l. krožila glede na nameravano poslabšanje turnusov za vlakospremno osebje, je že med vsem južnoželezniškim osebjem vzbudila ogorčenje. Edinstvo južnih železničarjev, ki se je pokazalo še pri vsakem boju, se je pokazalo že takoj prve dni. Vse razlike so bile kar na mah izravnane; vsi izjavljajo enoglasno in odločno, da ne sprejmejo nikakega poslabšanja, naj pride kar hoče. Iz prvotno nameravane protestne akcije vlakospremljevalcev je hipno nastala akcija celokupnega osebja. Med tem pa je postalo znano, da se namerava razna poslabšanja ne samo za vlakospremljevalce, temveč tudi za drugo osebje. Namerava se izvesti sledeče odredbe, oziroma se njih del še pri ravnanstvu proučuje:

Na srednjih postajah se naj doseže še nadaljnje prihranke na premikalnih stroških na ta način, da se ustavi izdajanje premikalnih urnikov strojevodjem, ker se jih po mnenju južne železnice čisto neopravičeno podarja.

To pomenja, da strojevodja in kurjač v bodoče naj ne dobijo sploh nobene pristojbine za premikanje na srednjih postajah. Torej brutalno prikrašanje dosedanjega voznopristojbinskega zasluga. Vrhutega pa še znatno večja obremenitev vlakospremljevalcev z neplačanim delom, ter povečana nevarnost za njih zdravje in osebno varnost. Kakor se splošno sliši, se na srednjih postajah že sedaj po uradnikih prepoveduje vožnja k skladiščem v svrhu razkladanja težkega blaga. In to z izrecno pripombo, da strojno osebje ne sme dobiti premikalnine. Vlakospremljevalce se sili, da vlačijo 100 do 400 kilogramov težke kose preko več tirov. To je nečuvstvo izkoriščanje osebnih varnosti uslužbencev. Da bi vlakospremljevalci opravljali to delo ter izpostavljali taki nevarnosti svoje ravne ude, tega ne sme nihče zahtevati od njih.

Enodnevnih dopustov in službe prostih dni naj se ne podeljuje več. Vrhutega naj se službi sledeče odmore všteva v tem sledeče službe prosto ali dopustne dni.

Dostavljanje nadomestovalcev za dopaste in službe proste dni naj poneha, zato pa naj službo opravljajoče osebje s pomnoženim delom nadomestuje odsotne.

Kakor se vidi, se hoče opraviti temeljito delo. Predvsem se odpravlja privolitve iz leta 1910, okrožnica 482, torej ugodnost, za katero se je osebje bojevalo več let. To je določba, da se odnora se sme vštevati v službe proste in dopustne dni. Če ima torej uslužbenec po 16. urah službe 16 ur odmora in potem 24 ur dopusta ali pa službe prostega dne, ne bo v bodoče več prost skupaj 40 ur kakor dosedaj, temveč samo 24 ur. Tako je tudi z nadomestovanjem. Ta odredba zelo oškoduje osebje ter gre na račun osebne varnosti uslužbencev.

Počitek vlakospremljevalcev zunaj naj se znatno skrajša in v povratnih postajah popolnoma odpravi.

Vrhutega naj se pristojbina za počitek zunaj, takozvano čakalno pristojbno popolnoma odpravi.

To se utemeljuje s tem, da da bi potem vlakospremljevalci ne ležali več po kasarnah ali pa delali izlete. Kasarne bi se manj vporabljal in prenočevalne pristojbine bi lahko popolnoma odpadle. Pri tem pa je južnoželezniška uprava pozabila, da vožne pristojbine niso nikakšna plača, temveč samo delna odškodnina za izdatke, ki nastanejo pri vožni službi. Gospodom pa lanko že sedaj povemo, da bodo v tem oziru ugriznili v železo. Znano je, da se more službo opravljati samo dotlej, dokler je še kaj telesnih moči. Če zdelano truplo ne dobi potrebnega počitka, od-

pove službo ne glede na to človek hoče ali ne. Ob tej priliki bi gospodom pri južni železnici prav resno svetovali, naj varčujejo tam, kjer se more kaj prištediti, to je pri višjih stoterih, ki po pirovanju in šampaniziranju ter podobnih napornih opravkih v provinci kadar imajo poizvedovanja, nadzorovalna potovanja, kar po dva dni počivajo. Tu bi se dalo prištediti ne smo par vinarjev, temveč lepo število kron, ki se jih potroši za čakalne pristojbine.

Potem se hoče turnuse vlakospremljevalcev v splošnem poslabšati, in sicer raditega, ker niti od daleč ne odgovarjajo predpisom o službi in počitku. To naj se zlasti doseže s tem, da se odzame službe proste dni in da se ne ozira na šolski čas v turnusu. Sprejem in dodajanje pomožnih moči pri povečanem vlakovnem prometu naj popolnoma izostane, ker se že sedaj lahko konstatira, da so rezervni vlakospremljevalci, zlasti pa provizorični, pripravljeni opravljati službo daleč preko v predpisih določene izmere.

Potem naj se omeji število prtljažnih mojstrov, zlasti pri vlaku št. 35 koncem meseca, ker so pri tem vlaku po štirje prtljažni mojstri iz Dunaja, ki vozijo s seboj samo papir brez vrednosti, plačilne liste. Da se omogoči reduciranje prtljažnih mojstrov, naj se opusti predajne sezname. Kakor da bi prtljažni mojstri ne imeli ničesar drugega opraviti!

Z razsvetljavo naj se istotako zelo varčuje. V dosego prihrankov naj se uvede premije.

Predpise (instrukcije) naj se podeljuje samo tistim uslužbencem, ki imajo kmalu položiti izpit. S tem se hoče najbrž doseči, da bi uslužbenci ne poznali predpisov.

Današnje obliko skladiščnega akorda naj se odpravi, ker bi se s tem doseglo znatne prihranke. Današnji akordni sistem že itak ni več noben akord, ker uprava itak vsakemu uslužbencu vsako leto nadomesti morebitne manjše zasluge. Zato se hoče uvesti sleparski premijski sistem, ki se ga sedaj preskuša na državnih železnicah.

To je v velikih potezah en del nam znanih temeljev za nameravana poslabšanja pri južni železnici.

Protestna akcija južnih železničarjev.

Na plenarnem zborovanju zaupnikov vlakospremne osebja, ki se je vršila v železničarskem domu na Dunaju dne 6. marca t. l. se je izvedelo kaj namerava južnoželezniška uprava. Vsi zbrani so takoj izjavili svojo solidarnost z južnimi železničarji. Sklenilo se je prirediti protestna zborovanja na vseh domicilnih postajah južne železnice, ki so se tudi že vršili. Pa ne samo vlakospremljevalci so se vdeležili zborovanj, temveč tudi drugo osebje. Povdarjalo se je solidarnost vseh. Izjavili so, da ne dopustijo nikakega poslabšanja.

Na vseh shodih vlakospremne osebja se je sprejelo sledečo resolucijo:

Resolucija.

Kakor se čuje, namerava uprava južne železnice odvzeti vlakospremno osebje v turnusih zajamčene službe proste dni in skriti partije v turnusih. Če bi se to uresničilo, potem bi to pomenilo za vlakospremno osebje veliko oškodovanje, kajti pomenilo bi skrajšanje že itak nezadostnih odpočitkov, torej dejstvo, ki bi imelo brezdomno za posledico otežkočenje službe in povečanje nevarnosti ter zmanjšanje osebne varnosti vlakospremne osebja.

Uprava južne železnice je večkrat izjavila, da ne misli uvesti nikakoršnih poslabšanj.

Kar pa se namerava, kaže nasprotno; torej na obljubljeni nič dati.

Vlakospremno osebje protestira odločno proti uresničenju te nakane ter izjavlja, da nameravane nakane ne bo nikakor vzelo na znanje. Borilo se bo proti nji z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Nalaga pa centralni organizaciji in dunajskim zaupnikom, da to stališče vlakospremne osebja naznani generalni direkciji.

Tak protestni shod se je vršil dne 13. marca t. l. tudi v Ljubljani.

Pa tudi drugo južnoželezniško osebje ni zadržalo s svojimi protesti. Tako na primer se je dne 23. marca t. l. vršil v Delavskem domu v Trstu zelo dobro obiskan protestni shod južnih železničarjev, na katerem je poročal sodrug Kopač o prej navedenih poslabšanjih. Nato se je soglasno sprejelo sledečo resolucijo:

Resolucija.

Dne 23. marca 1914 v Delavskem domu v Trstu zbrani južno železniški nastavljenici in delavci vseh kategorij protestirajo najodločnejše proti nameravanemu poslabšanju službenih razmer, ki obstoji v tem, da se hoče

1. odpraviti enodnevni dopust in službe proste dneve,

2. odstraniti namestnike za dopust in službe proste dneve,

3. današnji način skladiščnega akordnega zasluga opustiti ter nadomestiti s premijskim sistemom analogno drž. žel.

Shod se sklicuje na okrožnico 385a, v kateri južna železnica svečano izjavlja, da se že obstoječi priboljški južnim železničarjem vsled razmer na državnih železnicah ne smejo poslabšati; pa tudi generalni ravnatelj je opetovano personalnim komisijam in delavskim odborom obljubil držati se točno navedene okrožnice. Shod torej protestira proti uresničenju gori označenih poslabšanj in bi za slučaj uvedbe uporabil vsa sredstva, da odstrani pretečo nevarnost poslabšanja službenih odnošajev in denarnih prejemkov.

Shod nalaga tajništvu železničarske organizacije v Trstu, da dogovorno s centralnim vodstvom ukrene potrebno v prepričitev nameravanih ukrepov južne železnice.

Sedaj pa ima južnoželezniška uprava besedo. Lahko si izbere, kar ji je ljubše: prijazni in vpljudni prikloni šarimaherjev v železniškem ministrstvu, ali pa mir osebja. Zaupniki niso več v stanju, da bi v takih razmerah še nadalje obvladali razburjenje osebja. Uprava pa naj sama poje juho, ki si jo hoče skuhati. Mi nimamo zato ne moči ne volje ter bomo stvari pustili prost potek.

Tajni odlok železniškega ministrstva.

Železničarje se vporablja za vojnisko službo.

V Avstriji postaja od dne do dne lepše! Ko se je z eno potezo odpravilo državni temeljni zakon, ki jamči vsem državljanom pravico izseljevanja; ko se je ustanovilo posebne oblasti za kršenje člena 4. državnega temeljnega zakona; ko je vlada od nemških paroplovnih družb poskusila pribrantati obljubo, da bi ne prevažale v Ameriko oseb do 36. leta, se hoče zlorabljati še železnice za kršenje državne ustave. Železničarje se hoče vporabljati za poniževalno in protipravno špijonsko službo. To nečuvstvo nakano razkriva sledeči, strogo zaupni odlok severne železnice, ki vsebuje tozadevni odlok ministrstva:

C. kr. ravnateljstvo severne železnice.

Dunaj, 16. marca 1914.

Zaupno.

Odlok št. 220.

Ravnateljskim oddelkom I, II, III, V, VI a, c. kr. obratnim inšpektoratom in vsem c. kr. obratnim in postajnim uradom.

(Vsebina: Sodelovanje železničarjev pri za-
bratjenju nedovoljenega izseljevanja.)

C. kr. ravnateljstvu severne železnice je do-
spel sledeči odlok c. kr. železniškega ministrstva
z dne 5. marca 1914, št. 5458/16:

C. kr. železniško ministrstvo.

Št. 5458/16.

Dunaj, 5. marca 1914.

Sodelovanje železničarjev pri zabranjenju
nedovoljenega izseljevanja.

C. kr. ravnateljstvu severne železnice na Du-
naju. Akt št. 108, Res. ex 1914.

Nedovoljeno izseljevanje naborno in brambno-obveznih oseb iz državnega področja je v zadnjih letih dosegla tak obseg, da je državna uprava že pred več časom čutila potrebo, da izda posebne odredbe in z njimi zabrani ta pojav, vsled katerega je najsikrajnejše ogrožena brambna moč monarchije.

K tem odredbam pripada predvsem temeljito nadzorovanje izseljevanja voljnih v domači in bivališki občini, med potjo in na meji.

V svrhu enotne organizacije te panoge državnega nadzorovanja se je v obmejnih krajih, ki prihajajo v poštev pri izseljevanju, ustanovilo **policijske obmejne kontrolne postaje**. V krajih v notranjosti tostranske državne polovice, v katerih po izkušnji prihajajo večje množine izseljencev skupaj, se je uredilo **nadzorovalne postaje**.

Sedež obeh kategorij postaj je tam kjer se nahaja **kolodvor**, le-ta; službo vodijo v večjih krajih **policijske oblasti**, v manjših pa **okrajna glavarstva**.

V tamošnjem službenem področju se nahajajo:

Obmejne kontrolne postaje **Ščakova, Osviečim, Dziedic, Bjelic, Oderberg, Moravska Ostrova in Opava**.

Nadzorovalne postaje **Dunaj, Brno, Prerov, Trzebinia**.

Vrhutega se nastavi **ambulantne policijske organe**, ki **neprenehoma potujejo** po železniških progah, ki prihajajo najbolj v poštev pri izseljevanju, da tam izvršujejo letečo kontrolo.

Končno se je **policijsko ravnateljstvo na Dunaju** določilo kot **centralno mesto** za nadzorovanje celokupnega izseljeniškega gibanja tostranske državne polovice.

Služba **policijskih organov** se bo vršila na ta način, da bodo sami vršili uradne opravke po možnosti na **kolodvoru** obmejne kontrolne ali nadzorovalne postaje; kjer pa določen postanek vlaka ne zadostuje, se bodo peljali vlakom naproti, ali pa bodo **spremljali dospelo izseljence na njih nadaljnjem potovanju ter v vlaku uradovali**. Tem povodom bodo omenjeni organi od slučaja do slučaja **neopozorljivo korakali tudi skozi višje vozovne razrede**, ker se skušajo nekateri potniki odtegniti pozornosti policijskih organov s tem, da si kupijo vožne listke za višje razrede.

Za vpoštev prihajajoče policijske organe se je izdalo časovne (temporerne) **letne vožne liste**, veljavne za leto 1914, ki se glase na ime lastnika.

Z ozirom na velik pomen zatiranja nedovoljenega izseljevanja in v dosego popolnega uspeha omenjene akcije, se je železniško ministrstvo odločilo, da izda sledeče ukaze:

Delovanje **policijskih organov** za zatiranje izseljevalnega gibanja morajo načeloma **po svojih močeh pospeševati uslužbenci državnoželezniške uprave**, v kolikor je to mogoče brez zanemarjanja njihovih pravih službenih dolžnosti. Opazovanja, ki vzbujajo sum kršitve brambne in naborne dolžnosti, se mora naznaniti tistim policijskim organom, ki se jih najprej dobi.

Eksekutivne organe, zlasti pa vlakospremljevalce, vratarje in prtljagosome je ob sklicevanju na zakon z dne 21. januarja 1897, ki vsebuje kazensko pravne določbe glede na obratovanje izseljevalnih poslovnih, nujno svariti, da bi pri morebitnih poizkusih odtegnitve naborni ali brambni dolžnosti ali pa policijskemu nadzorovanju nudili kakršnokoli pomoč.

Izseljence pa se mora **spraviti v vlake tako**, da je njih nadzorovanje po policiji čim manj oteženo.

Večje izseljeniške transporte se mora **vnaprej naznaniti** bližnji železniški postaji, kjer se nahaja **obmejna kontrolna ali nadzorovalna postaja**, v svrhu obvestitve tamošnjih policijskih organov, če možno brzojavno ali pa telefonično.

Organom, ki izdajajo **vožne listke** in pa **vlakospremljevalcem** je naročiti, da — kolikor je možno brez zanemarjanja službenih dolžnosti — **na neopozorljiv način navaajo pozornost v vlaku se nahajajočih ali pa drugih bližnjih policijskih organov** na potnike moškega spola v približni starosti 17 do 36 let, ako niso brezdomno inozemci, turisti, zdraviliščniki, trgovski potniki in podobni, če se glasijo vožni izkazi teh potnikov na kakšno ob-

mejno ali inozemsko postajo, ali pa če se more po njih zunanosti ali ravnanju soditi, da so izseljenci.

Ker je potrebno nadzorovalno delovanje posameznih postaj bistveno odvisno od tega, da morejo le-te trajno nadzorovati ne samo prihajajoče in odhajajoče vlake, temveč tudi **osebe, ki se mudijo na posameznih kolodvorih** in sicer **na neopozorljiv način**, je primerno, če se prepusti primeren **uradni lokal na kolodvoru** za začasno bivanje policijskih organov in za izvedbo uradnih korakov. Prepustitev takega uradnega lokala pa je vrhutega tudi v interesu železniške uprave, ker vzbuja izvedba marsikaterega uradnega postopanja na hodiščih ali pa v vlakih neprijetno pozornost in povzroča motenje rednega železniškega obrata; temu pa se dá izogniti potom uradovanja v uradnem lokalu.

C. kr. ravnateljstvu severne železnice se torej nalaga, da v tem oziru kolikor mogoče ugodi željam političnih deželnih mest.

C. kr. železniški minister:

Forster s. r.

O tem odloku je dokazljivo obvestiti vse v poštev prihajajoče organe. Uradni predstojniki so za strogo in vestno izvedbo zaukazanih odredb **osebno odgovorni**.

Morebitne nedostatke se mora takoj javiti uradu VI a/3, kateremu se poroča tudi o morebitnih zahtevah policijskih oblasti glede na dostavo za uradovanje policijskih organov potrebne uradne lokale.

C. kr. ravnatelj:

Banhaus s. r.

Tako je torej storjen poizkus **zlorabe železničarjev kot špijone proti potujočemu občinstvu** ter jih vporabljal za sodelovanje **pri protipravnih činih** — kajti tak čin je zabranjenje izseljevanja! Umljivo je, da so železničarji ogorčeni nad takim podtikanjem! Še bolj ogorčeno pa bo potujoče občinstvo, ko izve o tem nečednem naklepu. Že danes je skoro nemogoče potovati po avstrijskih železnicah, ne da bi se izpostavljali protizakonitemu nadlegovanju. In poleg vsega tega naj bi še železničarji vohunili! Gospa morala, zakrij si obraz!

Železničarji, kaj pa to?

Slučajno smo dobili odlok ravnateljstva državne železnice v Trstu, ki se nam zdi važen zaradi tega, ker vemo, koliko zidajo železničarji na to, da imajo v svoji službi zasigurano vso bodočnost in ker je ravno ta navidezna sigurnost vzrok brezbriznosti velikega dela teh modernih sužnjev napram svoji organizaciji in napram vsemu, kar jih le količkaj spravi iz dremavosti in pokoja.

Odlok se glasi:

C. kr. državnoželezniško ravnateljstvo v Trstu. Štev. 614/1—I—14. Trst, dne 20. marca 1914.

Ogibnemu čuvaju N. N.

v N.

Na podlagi § 130, 2 e, službenega reda za uslužbence c. kr. avstrijskih državnih železnic se Vas z 31. marcem 1914 prestavlja v trajni pokoj.

Instrukcije, službene pripomočke, legitimacije za znižano vožnjo in končno službeno obleko, za katero še ni potekla predpisna polovična doba nošnje, morate izročiti svojemu neposrednemu predstavljenemu službenemu načelniku.

Nakazano Vam stanovanje morate izprazniti najkasneje do 31. marca 1914.

Glede Vaših zahtev od provizijskega sklada za sluge in pomožne uslužbence c. kr. avstrijskih državnih železnic vložite kolekovano prošnjo, kateri morate priložiti izpričevalo o članstvu omenjenega zavoda.

Če priložite kolek za 2 K, se Vam izroči službeno izpričevalo.

C. kr. državnoželezniški ravnatelj:

A. Galamboš m. p.

Lasie se je že človeku, če čita to skrupulo, ki je seveda napisano v najbolj barbarični nemščini. Tiče se železničarja, ki je vse svoje življenje žrtvoval državnoželezniški upravi in ga je le-ta izkoriščala na najumazanejši način za imenitno plačo tisoč kron na leto, ki jih je pa dosegel šele zadnja leta. Kaj je zagrešil? Nesrečen je, da je pozabljen, kar je seveda več ljudi. Upoštevati pa je pri njemu skrajno žalostne družinske razmere. Njegova žena leži že tri leta v postelji, skrbeti mora za tri otroke. Strada z družino vred ves mesec in naje se le 26. vsakega meseca, kadar dobi živila iz Knittelfelda. Res je, in tozadevno nimamo prav nobenega povoda, da bi ga zagovarjali, da se v takih slučajih napije. Gospodje, ki sede v toplih gnezdih, pa popolnoma pozabljajo, da se napijejo tudi drugi, in sicer jako visoko stoječi gospodje. Razlika med njimi in nesrečnejem je le ta, da slednji le v svojem obupu posega po steklenici, med tem ko so med prvimi notorični pijanci.

Mož je torej z družino vred na cesti in to v trenutku, v katerem niti v sanjah ni mislil na brezposelnost. Brez vinarja v žepu ga postavlja moderna zgledna uprava na cesto, potem ko je zanj garal do onemoglosti in redno vplačeval tiste prispevke, o katerih so mu linavsko pravili, da služijo kot podlaga za starostno zavarovanje. Sladke sanje — penzije — so na mah splavale po vodi v trenutku, ko je vseganogočni Galamboš napisal hladnokrvno svoje ime — žalostnega slovesa — pod odlok, ki je pravi dokument kapitalističnega nasilja. Galamboš pa ni vedno tako brezobziren. To sodimo po tem, ker se še do danes ni mogel odločiti, da podpiše odpustnico znanemu kurjemu tatu, vzlic temu, da je že celo leto minulo od onega usodepolnega dne, ko so novomeški kmetje brezsrčno onemogočili dobro praznovanje sv. Jožefa.

Železničarji, mar se vam ne zdi, da je začel pihati čuden veter iz raznih lukenj? Izprašajte nekoliko svojo vest, morda vam vendar pove, kje tiče vzroki teh pojavov. Končno je morda vendar imel Kopač, ki vas je poleg drugih, vedno svaril, prav. Kaj pravite, ali bi se morda ne dali preprečiti taki pojavi, če bi vi imeli močno in zavedno organizacijo in če bi bila »Zarja« kot dnevnik tako razširjena, da bi lahko brezobzirno ožigosavala dan za dnem krivice, ki se vam gode?

Gotovo, sodrugi! In ravno ta dogodek, ki vam popolnoma jasno kaže novo smer, naj vas prebudi. Resni časi se bližajo, in gorje vam, če vas prehite nepripravljene. Iz brutalne sile Galambošev, ki je seveda le eden med tisoči, izvajajte konsekvence.

Vsi v organizacijo!

Dva svetova.

To leto zadaje zopet mnogo skrbi in žalosti »visokim damam«, kako naj oblačijo, kinčajo in češajo svoje ljubimce pse. Kakor pri drugi modi, prednjači Pariz tudi v tej. Za tem seveda ne sme zaostati London, Njujork, Amsterdam, Berlin in druga velekapitalistična mesta. Danes ni več dopuščen samo navaden usnat ovratnik in navaden svilen povodec. Poklicani so zlatarji in draguljarji, da store vse za pasjo civilizacijo. Vse rafinerije okusa so dovoljene, če so harmonične za »individualnost« pasje ekscelence. Če ima gospod buldog bel gobček, mora nositi bel ovratnik, okinčan s tirkisi (dragimi kameni). Če pa goji »visoka« dama psa za v naročje, dodisi rase King Čarl, Bolonjezer, ali kitajski ali japonski psiček, mora dobiti srebrno ozko ovratnico, ki mora biti umetniško izdelana. Majhen pinč mora dobiti jermen preko grudi; za belega pinča seveda črn jermen, ki pa mora biti okrašen z lepimi opali. Za avtomobil mora gospod pes imeti posebno opravo, obšito z dragim krznom. Odelo mora biti seveda v soglasju z barvo obleke njegove gospe. Pes »visoke« gospe mora biti oblečen na sprehodih, da se ne prehladi in da ne dobi kašlja. K dobremu tonu pasje civilizacije spada, da je pes obut v svilene nogavice in fine čevljičke.

Dobro je biti pes moderne in bogate dame, kaj ne?! ... Lepa in topla obleka, strežnica mu

prinaša najizbranejši jedi, sobarica mu postilja mehko in gorko posteljo. Če zbolí, ga takoj pošljejo v sanatorij, kjer mu posvečajo največjo skrb specialisti in profesorji. Če pa pogine, mu pa gospodarica postavi umetno izdelan marmorni spomenik.

Pred kratkim je izšlo poročilo dumajskega rešilnega društva, ki zgovorno odkazuje potom števil, kako se godi širokim ljudskim slojem. Društvo je leta 1913 nudilo prvo pomoč v 36.666 slučajih, to je povprečno 92 slučajev dnevno. Med drugimi podatki se nahajajo sledeči: 8425 hipnih obolenj, 13.425 ponesrečenih, **427 najdenih mrtvih**, 1410 samomorov in poskusov samomora. Zelo važen pa je pregled o vzrokih nesreč. Po njem je bilo med drugimi: 1294 povoženih, 1003 ponesrečenih v tovarnah in delavnicah, 240 nesreč pri zgradbah, 42 v šolah, **48 pa jih je umrlo gladu in mraza, ker niso imeli pristrešja**. In to samo na Dumaju!

Stotisoče ljudi je brezposelnih, ki jim primanjkuje vsega. Milijoni pa trpijo in garajo ter z delom svojih rok kupičijo bogastvo prevzetnim potratnežem. Sami pa stradajo in trpijo pomanjkanje s svojimi družinami vred. Zares krasen družabni red »po božji volji«! Daleč je prišla civilizacija današnje družbe. Kapitalistični bog je odredil, da brezdelni lenuhi in lenuhinje zapravljajo, da oblačijo in s perverzno ljubeznijo negujejo svoje pse, dočim revne delavske pare na cestah gladu umirajo!

Moderna parabola.

(Razgovor.)

- Zdravo, prijatelj poljedelec! Kaj delaš?
- Kopljem krompir.
- Ali ga imaš za prodajo?
- Ne.
- Kaj pa boš z njim?
- Kaj bom z njim? — Razdelil ga bom na štiri kupe.
- In potem?
- Velik kup najboljšega krompirja moram oddati lastniku zemlje za pravico, da svobodno živim na njej; drugi kup moram dati bankirju kot obresti za izposojen denar; tretji kup moram dati državi kot davek; najmanjši kup najslabšega krompirja pa dam svinjam — in kar one ne bodo pojedle, bom sam pojedel. Kakor torej vidite, dajem vse svoje življenje posestniku zemlje, bankirju, državi in svinjam.
- Kaj boš pa s svinjami?
- Dam jih železniškim družbam za prevoz krompirja! ... (Iz angleškega: S. P.)

Več sodelovanja.

Časopisa ne »dela« samo urednik, temveč dobi isti svoj značaj šele po sodelovanju članov organizacije. Ali samo majhen krog dopisnikov iz vrst članov ne zadostuje. Čim več članov se vdeležuje sodelovanja pri svojem strokovnem listu in čim marljivejši le-ti sodelujejo, tem mnogoličnejši in boljši postane list, ki na ta način mnogo lažje zastopa in brani interese svojih odjemalcev. Za naše čitatelje in člane bi morala biti naravnost potreba, da si po dnevnem trudu privoščijo nekoliko izpremembe. Med sodelovanji in dopisniki jih je mnogo, ki sicer čisto dobro pišejo, toda se le redkokedaj zglašijo pri uredništvu s kakšnim dopisom. Moč časopisa pa leži v nemajhnih meri v marljivem dopisovanju svojih sodelavcev. Čim hitreje in čim boljše je list poučen o raznih dogodkih in zadevah, tem lažje zavzame svoje stališče. Zlasti velikega pomena je list za diskuzijo o raznih organizacijskih in taktičnih vprašanjih. Na ta način postane časopis prava in resnična vez med člani; vedno bolj se budi zanimanje za važna dnevná vprašanja in s tem za list, ki prinaša vse to.

Sodelovanje pa se naj ne omeji samo na obdelovanje samostojnih misli, temveč je potrebno, da se naši člani brigajo tudi za dnevno časopisje ter pošljejo uredništvu vse razprave in vesti, ki se tičejo naše organizacije in našega poklica. To

pa lahko store na ta način, da pošljejo dotično gradivo, ki s ga takoj porabi, ali pa shrani z svoječasno porabo. Ravno od te strani pa manjka pri nas skoraj vsako sodelovanje. Če je uredništvo pravočasno obveščeno o vsem, lahko takoj in temeljito ovrže napačne nazore o našem delovanju in o naših stanovskih vprašanjih. Na tak način pa lahko vsak član sodeluje pri listu. Stroškov to ne povzroča skoraj nobenih, ker se dotično gradivo lahko odda vodstvu krajevne skupine, ki ga potem pošlje uredništvu. Pri večjem sodelovanju po tem načinu lahko postane naše strokovno glasilo bogat informacijski vir.

Pri tem pa moramo seveda na nekaj opozoriti. Vsak si mora biti na jasnem o nagibu, ki ga navaja k sodelovanju. Sodelovanje, ki pišejo samo zaradi tega, da se vidijo natisnjene, so prava šiba za vsako uredništvo, ker navadno ne vprašujejo, če je njih delo uporabno ali ne. Mnenja so, da so že vnaprej prepričani o uporabnosti svojega spisa. In če mora potem urednik iz kakršnega koli vzroka kaj črtati in izpremeniti — bodisi z ozirom na taktiko organizacije, ali pa na obstoječe zakone, mu taki dopisniki kaj takega skozi več let ne morejo odpustiti. Sodelovanje pri listu bodi torej v prvi vrsti stremenje po izboljšanju in razširjenju svojega strokovnega glasila, ki služi splošnosti, ne pa osebni častiželjnosti.

Naš list mora postati zrcalo dogodkov in vprašanj v našem poklicu. Iz njega mora biti razviden ves razvoj našega gibanja. Iz tega že sledi vrsta sodelovanja, kakršno bi moralo biti: vsebovati mora vse, kar zanima splošnost. Tu ne gre zato, da bi se ponatisnilo več ali manj obširne zapisnike shodov. Za take se ne zanima živ krst, razven dopisnika samega. Poročati je torej bolj o krajevnih in stanovskih razmerah, o shodih pa samo to, kar je bistveno in kar utegne zanimati tudi širše kroge tovarišev. Zlasti so priobčanja vredna poročila o nedostatkih in krivicah, ki se goče osebju. Pri tem pa je treba objektivno in stvarno poročati. Zato je tudi dobro, če se ne napiše takoj v prvi razburjenosti, ker na ta način postane spis preveč pristranski in stvari se več škoduje nego koristi.

Še o drugi panogi bi se dalo mnogo poročati. Naša organizacija nudi svojim članom pravovarstvo. Tu bi bil marsikateri slučaj, o katerem je vredno poročati, zlasti o njega izidu. Na ta način bi se lahko čitatelji o marsičem poučili in bi se obenem skrbelo za razširjanje lista.

Ne smemo pa še nekaj pozabiti. Marsikateri tiranček se je že poboljšal, če se ga je pribilo v listu in marsikateri nedostatek se je že na ta način odpravilo. In kar je še važnejše: železniška uprava se mora pobrigati za odpravo krivic, če noče, da jih izve vsa javnost in da se izogne raznim neprilikam.

Vrhu vsega tega pa je naše časopisje poleg organizacije naše najmočnejše orožje in mnogo-krat je od razširjenja časopisa odvisen izid boja za naše pravice.

Podali smo vam s tem nekaj nasvetov, kako lahko pripomorete do razširjenja in izboljšanja svojemu glasilu in upamo, da so naše besede padle na rodovitna tla.

Dopisi.

Jesenice. Naši Jugoslovani se zelo mnogo brigajo za naše poslovanje in so zelo radovedni kakor če bi bili Evine hčere. Najbolj jih srbi, koliko smo izplačali podpore našim članom. No tej radovednosti bi bili prav lahko zadovoljili, če bi bili prišli na naš občni zbor poslušat poročilo. Tam bi bili slišali, da je naša krajevna skupina v enem letu izdala za podpore več denarja, nego ga vsa Jugoslovanska Zveza sploh premore. Naša navada ni, da bi obešali na velik zvon vse podpore, ki jih izplačamo in da bi potem dotične silili, naj dajo zahvalo v strokovni list, kakor delajo Zvezarji. Bolje pa bi bilo, da bi se funkcionarji »Zveze« poučili o svojih pravilih in zadevah in potem šele brskali za drugimi. Nam ni treba šele tri leta čakati, predno poročamo o uspehih. Tudi jih ne bomo nikdar vprašali, kako naj delujemo. Delovali bomo kakor bo nam prav, ne glede na Zvezo in nje pristaje. Menimo, da smo dovolj jasni.

Domače vesti.

Pomembno zborovanje tržaških sodrugov. Strankino zborovanje jugoslovanske socialno demokratične stranke, ki se je vršilo v Delavskem domu v Trstu v nedeljo 22. m. m. ob 4. popoldne, je uspelo najsijajnejše. Prostorna zelena dvorana je bila napolnjena strankinih pristašev. Zborovanje je otvoril točno ob 4. popoldne sodrug Kopač Josip, kot predsednik političnega odbora. O prvi točki dnevnega reda, tičočega se slovenskega socialističnega dnevnika, je poročal sodrug Regent. V razpravo so posegli sodrugi Gaspari, Bahun, Feri, Haramina in drugi. Vsi so odobraval, da se nadaljuje delo glede izdajanja slovenskega socialističnega dnevnika v Trstu. Po govoru sodruga Kopača in zaključnem govoru sodruga Regenta je bila sprejeta sledeča resolucija:

„Zborovanje strankinih pristašev v Trstu dne 22. marca 1914 pozivlje izvrševalni odbor v Ljubljani, da v najkrajšem času, po možnosti že v mesecu aprilu 1914 skliče redni strankin zbor jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu.“

Pri točki raznoterosti je pa bila sprejeta sledeča resolucija:

Zaupniki jugoslovanske socialne demokratične stranke v Trstu, zbrani na shodu v Delavskem domu dne 22. marca 1914

izjavljajo, da smatrajo slovensko poroto tudi v sedanjem nedemokratičnem sestavu, ki ne odgovarja delavskim zahtevam, kot napredek na poti humanitete in za doseg popolne enakopravnosti. Z ozirom na narodnjaško gonjo, uprizorjeno proti slovenskim socialistom, povodom pravde Kopač-Skerjanc

konstatirajo, da je ta gonja navaden izbruh sovraštva in strahu narodnjaških voditeljev zoper naraščajočo moč slovenske socialne demokracije, izbruh, ki je s premišljeno hinavščino uprizorjen od voditeljev v svrhu, da odvrne pozornost ljudstva od njihove protidelavske politike in jo obrnejo zopet enkrat na socialne demokrate kot „narodne izdajalce“ in

zanikavajo, da bi ne imel posameznik v danem slučaju pravice, izbrati si poroto, ki se mu zdi v njegovo obrambo najprimernejša, posebno še, kakor v slučaju sodruga Kopača, ki se v svoji politični pravdi ni hotel pustiti soditi po svojih nasprotnikih in političnih prijateljih svojega nasprotnika v pravdi.

Za tem je sodrug Kopač zaključil to sijajno zborovanje ob navdušenju navzočih in v splošni nadi, da pridemo skoraj do slovenskega socialističnega dnevnika v Trstu.

Tajni odlok železniškega ministrstva. Na drugem mestu priobčamo tajni odlok železniškega ministrstva, ki je bil naslovljen na ravnateljstvo severne železnice. Kakor pa je vedno bolj razvidno, so dobile vse železniške uprave enak odlok, da protipravno izrabljajo železničarje v špijonske svrhe napram potujočemu občinstvu. Sedaj pa ima „Arbeiterzeitung“, ki je priobčila prej omenjeni odlok, ki ga je južna železnica namenila svojim organom. Odlok se v splošnem krije z istim, ki ga objavljamo na drugem mestu. Kot kontrolne postaje se navaja:

obmejne kontrolne postaje:

Kufstein, Ala, Riva ob Gardskem jezeru, Trst in Kormin; nadalje:

nadzorovane postaje:

Trident, Inmost glavni kolodvor, Gorica južni kolodvor, Ljubljana glavni kolodvor, Zidan most, Prager-sko in Beljak glavni kolodvor.

Odlok zaključuje s sledečim ukazom:

Vsem organom se nalaga dolžnost, da smatrajo te odredbe strogo zaupnim in da nepoklicanim ne dovolijo vpogleda vanje. Kdor ravna proti temu, ima pričakovati najstrožjo kazen.

Tu se vidi: Gospodje vedo prav dobro, da je to protizakonito, kar počenjajo. Drugače bi seveda ne imeli tako velikega strahu pred „nepoklicanimi“! Pa kaj se briga militarizem za državni temeljni zakon!

Železniška nezgoda na tržaškem državnem kolodvoru. Dne 18. marca t. l. je osebni vlak štev. 13, ki prihaja ob 2. uri popoldne v Trst, na tržaškem državnem kolodvoru tako močno zadel v odbijač, ki zaključuje tir v kolodvorski lopi, da se je poškodovalo več voz, ki so deloma skočili s tira. Ranjenih je okoli 50 oseb, med njimi več železničarjev, ki so bili v vlaku. Poškodbe k sreči niso nevarne. Več ra-

njencev so prepeljali v bolnišnico. Vzrok nesreče je bil, ker vakuum-zavora ni prišla. Zelo varčna železniška uprava, ki toliko varčuje pri nižjem osebju, da niti ne more v dobrem stanju vzdrževati vozila, pa skrbno išče krivca med — vlakovnim osebjem.

Žrtev izkoriščanja. Skladišni delavci na tržaškem državnem kolodvoru morajo zvečer po končanem delu v skladiščih hoditi še k nakladanju lojdrovih parnikov v prosti luki, da si tako s čezurnim delom prislužijo to, kar bi jim državna železnica morala žedavno dati za njih trudapolno delo. Delajo pa „ti ljudje“ na parnikih pogostoma do 10., 11., 12. ure ponoči in včasih celo do jutra. Seveda pa tudi takrat nimajo počitka, temveč morajo takoj zjutraj zopet nastopiti svojo službo v skladišču in zvečer zopet na parnikih. Tako se čezmerno raztegne delovni čas teh trpinov brez zadostnega počitka. Da nesreče v takih okolištinah niso redke, se razume.

Tako je bilo tudi 20. marca t. l. zvečer ob 11. uri. V stari prosti luki, pri hangarju št. 1 je bil zasidran lojdrov parnik „Tirol“. Pri razkladanju tobačnih zabojev, ki se jih je dvignilo iz spodnjih prostorov, je en zaboj padel zopet nazaj v globino. Slišalo se je krik. Takoj nato sta prišla iz parnika navzgor dva težaka, ki sta povedala, da je enemu njiju tovarišev padli zaboj razbil glavo. Ponesrečenca se je prepeljalo v bolnišnico. Mož je okoli 36 let star in ima družino.

§ 14. na delu. Cesarska naredba, ki na podlagi § 14. določuje rekrutni kontingent za leto 1914, je že izdana. Po tej naredbi bo letos vpoklicanih 94.694 mladeničev za skupno armado in 28.297 za deželno brambo. V drugem členu pa pripoveduje cesarska naredba, koliko rekrutov več bo potrebovala naša armada v prihodnjih letih. Dotični odstavek se glasi: Za ohranitev skupne brambne sile bo treba določiti za leto 1915 za 11.300 rekrutov več, leta 1916 za 17.000, leta 1917 za 17.500, leta 1918 in naslednjih pet let vsako leto za 18.000 več in **pravočasno dovoliti (!)**. Nabori se pričnejo 22. aprila in bodo končani do junija.

Kontrolna komisija za državne dolge je imela 20. marca sejo, na kateri je priznala državi posojilo 375 milijonov kron. Od tega posojila potrebuje država 227.638.000 kron za izdatke, ki jih je bila napravila ob času balkanske vojne, ko so družinski očetje povsem po nepotrebnem strdali in prezebali ob mejah; 51.890.000 kron za izpolnitev oborožitve in 64.992.000 kron za izredne vojaške kredite. (Dveh milijonov za podporo brezposelnim pa ne zmore!) Za železniške investicije ostane samo 30 milijonov kron.

Rekrutni kontingent v Bosni in Hercegovini se seveda tudi poviša. Kakor poročajo listi, je odredil cesar, da se poviša polagoma rekrutni kontingent v Bosni in Hercegovini od 7256 mož na 8800, tako, da bo znašalo prezenčno stanje v prihodnjih letih 18.500 mož.

Nadalje se je potom § 14. podelilo pupilarno varnost zadolžnicam mesta Celovec v višini osem milijonov, Štajerske deset milijonov, Galicije v nominalni vrednosti trinajst milijonov in skladnim zadolžnicam kranjske deželne banke.

Vodja, finančnega ministrstva je izdal štiriinpolodstotne zakladne naknadne nakaznice, ki se jih tekom petnajstih let izplača potom srečkanja po serijah. Nominalna vrednost izdanih zakladnic je 396.600.000 kron. Za izvedbo tega posojila pristopijo konsorciju banke v Nemčiji, Nizozemski, Italiji in Švici.

To je že tretji slučaj v Avstriji, da dela vlada dolge brez dovoljenja državnega zbora. Prvič je najela 40 milijonsko posojilo leta 1899., ko je bil Thun ministrski predsednik, drugič pa v času Bienenrothovega ministrstva leta 1911. in sicer 76 milijonov. Letos pa seže nekoliko globlje. Mora biti kar 375 milijonov. Ljudstvo pa naj molči in plačuje.

Inozemstvo.

Angleški železničarji in delavska stranka. Z železniško zvezo je ena zadnjih velikih strokovnih organizacij dovršila v pravilniku določeno pragrašovanje svojih članov o vdeležbi na politični akciji ter pridružitvi delavski stranki. Izid glasovanja je sledeči: Od 250.000 članov je glasovalo okoli 140.000 ali 57 odstotkov. Izmed teh je gla-

sovalo za politično akcijo okoli 102.000, proti okoli 35.000, okoli 3000 glasov pa je bilo neveljavnih.

Železničarska zveza obeta postati najtrdnjša opora delavske stranke. Odkar je pred enim letom nastala potom združitve treh železničarskih organizacij, se je število nje članov podvojilo in še vedno narašča. Danes je najmočnejša strokovna organizacija v Angliji.

Boji za ustavo v Avstraliji. Avstralija ima velik križ s svojimi višjimi zbornicami v posameznih državah, bodisi, da so imenovane ali pa izvoljene, ker so skoziškoz podpore konservativizma in reakcije. Samo višja zbornica zveznega parlamenta, ki ima delavsko večino, dela izjemo. V vseh posameznih državah zahteva delavska stranka odpravo višjih zbornic. V Novem Južnem Uelsu, kjer je pri zadnjih volitvah delavska vlada zopet prišla na površje, grozi akuten boj v tej zadevi. Delavska vlada hoče udeležiti to točko svojega programa, kar pa je ustavnim potom samo tedaj mogoče, če višja zbornica sama podpiše svojo lastno smrtno obsodbo. Višja zbornica šteje 57 članov, ki so imenovani za vse življenje. Izmed teh pa samo 15 podpira delavsko stranko, tako da od sedanjih višjih zbornic ni pričakovati pritrditve za nje lastno odpravo. Delavska vlada pa namerava s imenovanjem senatorjev dobiti večino v višji zbornici. Meščanski sloji upajo, da guverner, imenovan po angleški vladi, ne bo potrdil imenovanja velikega števila senatorjev, kar bi boj seveda še poostriilo.

Nekaj o bosansko-hercegovskih železnicah. Že v zadnji številki smo omenili posojilo 35,5 milijonov kron, ki se jih ima izdati za popraviljanje ozkotirnih prog in pa nabavo vozil. Promet na bosanskih železnicah narašča vsako leto za 11 odstotkov in s tem tudi potreba vozil. Od leta 1896 do konca 1911 se je povišalo število vozil (lokomotiv, osebnih, prtljažnih in tovornih voz) od 1477 na 4589, to je: za 211 odstotkov. Nabavna vrednost vozil je narasla za 33.645.000 kron. Leta 1914 bo število vozil znašalo približno 250 lokomotiv, 580 potniških, poštnih in prtljažnih voz in 4700 tovornih voz. Najvažnejša stvar za železničarje pa je gradnja stanovanj. To je že zelo stara zahteva. V zakonskem načrtu, ki ga je vlada predložila saboru, pa se paavi, da je treba na progah z nočnim prometom ob progi zgraditi čuvajnice. Vrhutega je treba nekatere čuvajnice, ki se jih je urno zgradilo ob gradnji prog, izmeniti z novimi. Posebne nujnosti je zgradba stanovanj za eksekutivno prometno osebje, ker je velik del tega osebja prisiljen, da zlasti v manjših krajih stanuje v povsem primitivnih zasebnih kočah, ki pogostoma ne odgovarjajo zdravstvenim zahtevam. Pri vsem tem pa so še taka stanovanja prav draga in zelo oddaljena od službenega mesta. Nadalje se namerava graditi prenočišča (kasarne) za vožno osebje. Za vse to pa je predvideno v načrtu samo 1.200.000 kron. V Sarajevu se ima izgraditi železniško postajo za nekoliko milijonov kron.

Vladna železnica na Alaski. Kakor poroča naš bratski list „Proletarec“, je senat severoameriških Združenih držav pred kratkim sprejel predlogo za gradnjo vladne železnice v daljni, mrzli Alaski. Predloga dovoljuje vladi, da izda več milijonov dolarjev za gradnjo te železnice. To bo prva zvezna železnica v Zedinjenih državah. Guggenheimov sindikat, ki se je toliko trudil, da dobi privilegij za to železnico, je pogorel. Mnogi senatorji, ki so nasprotovali predlogi, so vpili v zbornici, da tirajo demokratije s takimi predlogi v — socializem.

Raztrgana Macedonija. Bratski list „Glas Slobode“, glasilo bosanskih sodrugov, je priobčilo zanimiv članek pod tem naslovom. V njem so izvrstno orisane posledice imperialistične politike za cele pokrajine. V sledečem navajamo nekaj podatkov omenjenega članka.

Vsled aneksije Soluna po Grški je postal gospodarski položaj neznosen vsled visokih cen in carin novega režima. Trgovina je prekinjena, ker ji je odpadlo zaledje, ki je postalo srbsko. Poleg tega pa skušajo grški trgovci pritiskati na tamošnje hebrejske trgovce, katerih je mnogo primoranih, da se izsele. V tistem delu pa, ki je pripadel Srbiji, pa gospodarijo Srbi ravno tako, kakor Grki v Solunu.

Po vesteh carigradskih listov vlada v srbski Macedoniji velika draginja. Cene vseh potrebščin so silno poskočile, kar je posledica srbskih dr-

žavnih monopolov, ter srbske carine, ki so razširjene seveda tudi na Macedonijo. Vsled visokih cen se je poraba morala omejiti. Tudi je eden izmed vzrokov, ki so potlačili solunsko trgovino ta, da se je raztrgalo vezi med Macedonijo in nje trgovskim središčem, pristaniškim mestom Solunom.

Solun je ostal brez liferanta, Macedonija pa brez kupca. Tako je prekinjeno kroženje: ker so kmetje svoje poljedelske pridelke nosili v Solun in tam dobivali tovarniško blago. S tem pa je podrežan tudi kredit. Hebrejski trgovci se v samem Solunu ne morejo vzdrževati, a trgovci v notranjosti Macedonije ne dobijo blaga na upanje. O tem se pritožujejo v Skoplju, Prištini, Prizrenu, Mitrovici itd. V vseh teh mestih so trgovci pred bankrotom, ker jim je pretrgan kredit iz Soluna, odkoder so skoraj izključno dobivali svoje blago. Vrhutega iztirjavajo solunski trgovci svoje stare zahteve. Vsled tega pritiskajo trgovci v pokrajinskih mestih na seljake. Ta pa zopet ne ve, odkod bi vzela, da poplača ves dolg trgovcu naenkrat. Ves sistem je počival na trajnem zadolževanju kmeta. Sedaj pa, ko je vojna upostožila zemljo in zvalila ljudi, je kmetu še mnogo težje plačati kot poprej. Vse to mu pa nič ne pomaga, ker moratorij v Macedoniji ne obstoji. Sicer je nekaj srbskih kreditnih zavodov otvorilo svoje filijalke v Macedoniji. Ker pa je poslovno stanje slabo, ne dajejo skoraj nikakega kredita, da se izognejo prevelikemu kreditu.

Tako torej izgleda v osvobojeni Macedoniji. Nezadovoljstvo prebivalcev pa je še večje nego v turških časih.

Kruta obsodba. Odgovorni urednik sarajevskega socialističnega lista „Glas Slobode“, Hrisafovič, je bil obsojen v petek pred sarajevskim okrožnim sodiščem na tri mesečno ječo zaradi hujskanja. Hujskanje je zakrivil s tem, ker je priobčil „Glas Slobode“ govor češkega socialista državnega poslanca Soukupa, ki ga je imel ta v avstrijskem državnem zboru o priliki debate o zunanjih zadevah naše monarhije. Zaradi dveh drugih člankov je bil obsojen še na nadaljno trimesečno ječo. Čudne pojme o pravici in svobodi imajo v Bosni!

Oropan vlak. Poročilo iz Columbijе. S. C. pripoveduje, da v Združenih državah še vedno cvete roparska romantika, kakor svoje dni v italijanskih Abrucih, kljub temu da naši nativisti živjajo v vseh glasovih, da so Združene države civilizirane skoziškoz. — Vprav pred nosom postaje Columbia je en sam ropar oropal poštni voz osebnega vlaka št. 11 na Southern železnici. Ko je imel v rokah vrečo z registriranimi pismi je skočil z vlaka, kakor da bi se ne zgodilo nič. Seveda je zginil v temi in pri tem pozabil povedati naslov svojega bivališča. — Pravijo, da ga zasledujejo!

Socialni pregled.

13 milijonov delavcev v strokovnih organizacijah! Pravkar je izšlo poročilo mednarodne strokovne zveze o stanju mednarodnega strokovnega gibanja v letu 1912. Poročilo je uredil mednarodni strokovni tajnik sodrug Legien. Ob začetku leta 1912. so bile včlanjene pri mednarodni strokovni zvezi strokovne organizacije 19 držav, v katerih je bilo leta 1912. organiziranih 12,3'8.163 delavcev in delavk, l. 1911. je bilo organiziranih 11.435.498. Vendar je pa število organiziranih vse večje; l. 1912. so zlasti močno napredovale angleške strokovne organizacije, a zaradi nezadostnih poročil ni bilo mogoče se ozirati nanje pri sestavljanju mednarodnega poročila; tudi ruske, kanadske in južnoameriške strokovne organizacije še niso včlanjene pri zvezi in zato je gotovo nad 13 milijonov delavcev in delavk v strokovnih organizacijah. V posameznih državah je naslednje število mednarodno organiziranega delavstva:

Nemčija	3.317.271
Anglija	3.010.346
Zedinjene države	2.496.000
Francija	1.064.413
Italija	860.502
Avstrija	534.811
Belgija	231.805
Nizozemska	169.144
Dansko	139.012
Švedija	121.866
Ogrsko	111.966
Španija	100.000
Švica	86.313

Norveška	60.975
Finska	23.839
Rumunija	9.708
Hrvaška	6.783
Bosna	5.522
Srbija	5.000

Leta 1913 so pristopili k mednarodni zvezi tudi transvalski in novo zelandski delavci. O prejemkih in izdatkih so poročale strokovne organizacije 15 dežel. Nekatere strokovne organizacije velikih dežel — Zedinjene države, Francija in Španija — niso poslale poročil o denarnem prometu. Skupni dohodki organizacij 15 dežel, ki so v zvezi, so znašali 180 milijonov mark, l. 1911 pa 144 milijonov, blagajniško stanje koncem leta je znašalo 240 milijonov mark. Izdatki so razdeljeni na sledeči način:

Podpore	76.880.000 mark
Mezdno gibanje	38.440.000 "
Strokovni listi, knjižnice	9.750.000 "
Agitacija	6.060.000 "
Upravni stroški	27.450.000 "

Za brezposelne podpore so izdale organizacije največ od vseh podpor in sicer 21.670.000 mark. Poročilo obsega tudi izvestje mednarodnih strokovnih tajništav. Najmočnejša organizacija, ki ima mednarodno tajništvo, je ona rudarjev s poldrugim milijonom članov, dalje kovinarji z 1.106.003 člani, transportni delavci z 881.950 člani in predilničarji z okroglo 800.000 člani.

Državna podpora brezposelnim na Bavarskem. Iz Monakovega poročajo: Vlada predloga, ki zahteva 75.000 mark državnega prispevka k podporam za brezposelne, je bila sprejeta na četrtkovni seji bavarskega deželne zbornice. Od klerikalnih poslancev so glasovali nekateri za predloga, drugi proti predlogu. Liberalci so glasovali za predlog socialnih demokratov, ki zahteva še enkrat tolikšno podporo.

Mednarodna diplomatska konferenca za ureditev dela mladostnih delavcev in ženskega dela. V lanskem septembru je bila v Bernu mednarodna konferenca, ki naj bi bila izdelala mednarodno pogodbo o prepovedi industrijskega nočnega dela za mladostne delavce in ki naj bi bila določila najvišji delovni čas za delavke in mladostno delavstvo. Avstrijo je zastopal na tej konferenci sekcijski šef dr. Mataja, ki se je trudil na vse pretege, da bi bil vplival na sklepe konference v korist podjetnikov. Avstrijska vlada je bila tako nesramna, da je obdelovala na skrivnem zastopnike drugih vlad, naj izposlušajo poslabšanje predlaganih določb. Njeno „delovanje“, žal, ni ostalo brez uspeha. To postopanje je bilo tako podlo, da je protestiral v nemškem državnem zboru proti temu konservativcem grof Posadovsky in pozval je nemško vlado, da naj odpravi pri bodoči diplomatski konferenci ono poslabšanje. Sedaj je povabil švicarski zvezni svet prizadete države (Nemčijo, Avstrijo, Ogrsko, Belgijo, Španijo, Francosko, Angleško, Italijo, Norvegijo, Holandsko, Portugalsko, Rusijo, Švedsko in Luksemburško) na diplomatsko konferenco, ki naj izpremeni sklepe lanske mednarodne konference. Diplomatska konferenca bo 3. septembra 1914 v Bernu. Radovedni smo, če bo spravila avstrijska vlada še enkrat toliko poguma skupaj, da nastopi zopet za koristi podjetnikov in proti delavstvu.

Oskrba za brezposelne potom koosumnega društva. Iz Monakovega poročajo: V ponedeljek 23. februarja so dobili vsi brezposelni družinski očetje v Monakovem od koosumnega društva Sendling-Monakovo hleb črnega kruha težak pet funtov. Vsak oženjeni brezposelni delavec je dobil pri izplačevanju brezposelne podpore nakaznico za kruh in proti tej izkaznici je dobil v najbližji prodajalni koosumnega društva hleb kruha. Konsumno društvo je razdelilo 4192 hlebov, vsak hleb je vreden 70 fenigov. Pri tem pa niso vštete mezde pekovski delavcev, ker so se odrekli pekovski pomočniki v korist brezposelnim mezdnam. Vrednost razdanega kruha je 2934 mark 90 fenigov. Isto konsumno društvo je dalo monakovskemu magistratu tudi tisoč mark v gotovini, da jih razdeli med brezposelne. Za podporo svojim brezposelnim članom je izdalo isto konsumno društvo od oktobra 1913 pa doslej 9000 mark, tako da znaša skupna vsota tega konsumnega društva za podpore brezposelnim 12934 mark 40 fenigov. Lep čin delavske solidarnosti.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Raznoterosti.

Polet okrog zemlje. Kratki poleti že več ne zadostujejo avijatikom, ki streme vedno višje in dalje. Ameriški Aero-klub v Njujorku priredi povodom svetovne razstave v San Francisku polet okoli sveta v aeroplanu. Polet prične v San Francisku in bo po 120 dneh tam zopet končal. Za polet je nameravana sledeča pot: San Francisko, Njujork, Belle-Isle, Grenlandija, Islandija, Hebridi, Edinburgh, London, Paris, Berlin, Petrograd, Moskva, Sibirija, Mandžurija, Koreja, Japonsko, Kamčatka, Behringov preliv, Alaska, Vancouver, San Francisko. Razpisana je nagrada en milijon dolarjev (4.960.000 kron). Tekma bo odprta za letala vsake vrste.

Svetovna statistika. Biro za universalno statistiko v Antverpnu (Belgija), katerega predsednik je Friderik Peters, tajnik trgovske zbornice v Bruslju, prinaša v svojem zadnjem izveščju nekoliko zanimivih števil, v katerih se zrcali ekonomski položaj celega sveta.

Državni dolgovi so koncem leta 1912 znašali okroglo svoto 214 milijard in 800 milijonov kron. Na tej svoti je udeležena Evropa na prvem mestu s svojimi 160 milijard in 137 milijoni kron dolga. Potem pride Azija s 16 milijardami. Pred kakim stoletjem — približno 1820 — je skupna svota svetovnega dolga znašala 36 milijard. Kakor se vidi, naraščajo dolgovi od tedaj v velikanski meri.

Prebivalstvo. Koncem leta 1913. je bilo na zemeljski krogli 1 milijarda 700 milijonov prebivalcev. Azija je imela 933 milijonov in 795.110 prebivalcev, Evropa 484 milijonov in 193.097, Afrika 187 milijonov in 907.139, Amerika 187 milijonov in 357.912, Avstralija pa 57 milijonov in 785.900. Od leta 1910 je število prebivalcev naraslo približno za 140 milijonov.

Železnice. Železniško omrežje znaša nad en milijon kilometrov. Amerika presega vse: ima 554.523 kilometrov dolžine, dočim ima Evropa vsega skupaj 357.168 kilometrov. Afrika in Avstralija stojita skoraj vzporedno: prva ima 38.882 kilometrov, druga pa 38.980 kilometrov. Azija ima 96.688 kilometrov železnic.

Če potuje cesaričin brat . . . V reviji »März« pripoveduje nemški socialno demokratični državni poslanec sodrug dr. Ludovik Frank iz Mannheima naslednje: »Solnčen jesenski dan! Potujem v Berlin. Sanjava prijetno samotna vožnja. Berem, pišem, kadim cigarete. V Erfurtu opazujem, kako spremlja železniški uradnik visokoraslega moža k mojemu vozu — slišim glasen prepir in takoj nato vstopi v moj oddelek sprevoznik in pravi: »Gospod poslanec, storite mi uslugo! Cesaričin brat je vstopil in v vsem vlaku ni več praznega oddelka zanj. Prosim, pojdite v sosedni oddelek, tam sedita že dva gospoda iz državnega zbora.« Videl sem že poprej, da sta dva centumaša moja soseda. Moj demokratični ponos je bil užaljen in dejal sem: »Jaz se prav tako rad vozim sam kakor gospod vojvoda.« Takoj nato sem odšel v jedilni voz. Čez pol ure sem se vrnil, pa nisem bil več sam. Tovariša centumaša sta se prekvartirala k meni in odkritosrčno sta me pozdravila. Usoda! Usoda!«

Izseljevanje Amerikancev. Statistika izkazuje, da se vsaki mesec izseli povprečno 10 tisoč Amerikancev v Kanado. To je 120 tisoč tekom enega leta. Izseljevanje dokazuje, da se lahko tudi drugje. Še boljše živi kot v Združenih državah. Ako se bo uvedla v Združenih državah nasilnim potom narodna prohibicija, bodo poljedelcem kmalu sledili prebivalci iz mest in industrijskih središč.

Poročila o shodih.

Nabrežina. Dne 14. marca 1914 se je vršil izvanredni občni zbor tukajšne skupine železničarjev. Udeležba je bila prav lepa. Zbor je otvoril in mu predsedoval predsednik skupine s. Ivan Škerk. Na dnevnem redu je bilo poročilo predsednika, blagajnika, nadzorstva in volitev novega odbora. Iz predsednikovega poročila razvidimo, da je skupina v preteklem letu prav dobro napredovala. Blagajniško

poročilo je podal sodr. Deisinger ker je bil sodrug blagajnik Frank v službi zadržan. Preglednik sodrug Josip Hladnik poroča, da je kontroliral knjige in našel vse v redu. Predlaga absolutorij in izreka zahvalo odbornikom.

V novi odbor so soglasno izvoljeni sledeči sodrugi: Jan Alojzij, predsednik; Kleidernig Dominik, podpredsednik; Alojzij Palik, zapisnikar; Stanko Krašovec, namestnik; Mihael Frank, blagajnik; Ivan Lupinc, namestnik; Josip Hladnik in Franc Mihevc, preglednika; Ivan Deisinger, Franc Prinčič, Franc Prelec, Anton Krošelj, Ivan Škerk, Ivan Katol, Josip Legiša, Josip Škerk, Andrej Mihevc, Filip Bone, Anton Terčelj, Mihael Škerk, Ignacij Petrovčič, odborniki.

Potem povzame besedo novo izvoljeni predsednik sodr. Jan, ki se zahvaljuje za izkazano mu zaupanje in povdarja važnost in potrebo organizacije, ki vodi neprestani boj proti izkoriščanju in izstradanju osovja in brani njih težnje in pravice. Nato podeli podpredsedniku Kleiderniku besedo, ki se tudi zahvali za izkazano mu zaupanje in razloži pomen organizacije, da naj sodrugi z vedno večjo vnemo delajo za utrditev organizacije in za razširjanje naše ideje.

Sodr. Deisinger je poročal o podpornem skladu kaj in koliko je že dobrega storilo za bolne in koliko se je izplačalo podpore tekom enega leta. V tej debati so še govorili sodr. Kleidernig, Hladnik, Prinčič in Škerk Mihael. Sklenilo se je, da se vsa stvar o podpornem skladu sklepa pri prvi odborovi seji.

Nato povzame besedo tajnik organizacije sodrug Kopač, ki razloži nakane železniškega ravnateljstva, kaj zopet namerava in pravi, da se naj združijo vsi skupaj, da le koder je moč in sloga, tam se kaj doseže.

Ko je bil dnevni red izčrpan, je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje.

Dopise za skupino Nabrežina je nasloviti na naslov: Jan Alojzij, Nabrežina št. 256. Kar pa se tiče dopisov v denarnih zadevah skupina Nabrežina, je iste poslati blagajniku sodr. Mihael Frank, Nabrežina.

Jesenice. Dne 15. marca t. l. se je vršil redni občni zbor tukajšnje krajevne skupine železničarjev z običajnim dnevnim redom. Skupina je imela v preteklem letu 13 sej, dva društvena in pet javnih shodov, dva shoda po § 2 in eno veselico. Delegatov je bilo poslanih na osem konferenc. Kakor je razvidno iz blagajniškega poročila, je bilo začetkom pretečenega poslovnega leta 78 članov. Med letom jih je umrlo in izstopilo 16, na novo pristopila pa 86, tako da šteje skupina sedaj 141 članov. Podpora se je izplačalo K 623-63. V blagajni je K 222-20 prebitka. Nato sta poročala preglednika, da sta našla vse v redu, nakar se je odstopivšemu odboru podal absolutorij.

V novi odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Črnologar France, predsednik; Žumer Ivan, podpredsednik, Lesjak, Babnoler, zapisnikarja; Oman Ivan, Šlešič, Pilwachs, blagajniki; Mali, Gorjanc, knjižničarja; Grabner, Romeš, preglednika; Plešnik, Rajner, Eržen, Šensleben, odborniki.

Vse dopise je pošiljati na naslov: France Črnologar, Jesenice, št. 87.

NAZNANILO SHODOV.

Shodi prožnih delavcev obeh železnic.

V Ljubljani, v gostilni „pri levu“ se vrši v nedeljo dne 5. aprila t. l. ob 9. uri predpoldne javen shod prožnih delavcev državne železnice.

Isti dan ob 1/212. uri se vrši v istem lokalu javen shod prožnih delavcev obeh železnic.

Dnevni red:

Nameravana poslabšanja in železničarji.

Progovzdrževalni delavci! Prihitite vsi iz vseh krajev in prog na to velevažno protestno zborovanje ter z obilno vdeležbo pokažite, da si ne pustite kratiiti svojih pravic!

Vsi na krov!

Iz organizacije.

Člane skupine železničarjev v Nabrežini pozivljamo, da čimprej vrnejo članske knjižice blagajniku sodr. Franku, prožnemu obhodniku v Nabrežini, da jih pregleda in primerja z glavnimi knjigami.

Gospodarski pregled.

Dva in pol milijona čistega dobička. Pred kratkim se je vršil redni občni zbor avstrijske železniške družbe, na katerem se je sklenilo razdeliti na vsako delnico dividendo 28 kron od ogromnega čistega dobička 2.511.472 kron. Potem se je sklenilo izpremembo nekaterih točk pravil, po katerih ima občni zbor pravico, da v lastnem delokrogu zviša kapital na 16 milijonov kron. Za slučaj, da bi se družba vdeležila finančne zagotovitve lokalnih železnic, pa sme po novih določbah izdajati fundirane železniške zadolžnice.

Vključno agrarnim carinam ni naraščanja agrarnega proizvodnje. V gospodarski centrali za obrt, trgovino in industrijo je pred kratkim berlinski profesor dr. Karol Ballo predaval o učinku agrarnih carin. Predavatelj je opozarjal na to, da se v Nemčiji znatno naraščanje agrarne produkcije pogosto pripisuje učinku agrarnih carin. V Avstriji pa se to ne more zgoditi. Sicer so tudi tu naraščali dohodki pridelkov. Če pa se primerja ta prirastek z onim v Nemčiji, je zelo majhen. Dočim je v Avstriji povprečni prirastek od petletja 1891/1895 do 1906/1910 narasel za okroglih 16 odstotkov, kar odgovarja približno prirastku prebivalcev, je v isti dobi narasel prirastek v Nemčiji za 43 odstotkov, tako da je znatno prekosil prirastek prebivalstva. V Avstriji je vrhutega še veliko vprašanje, če ni prirastek pridelka v zadnjih dobah v znatnem delu samo statističen. Prebivalstvo Avstro-Ogrske je glede na porabo žita za celih 25 odstotkov za Nemčijo. V Avstriji je prišlo v petletju 1906/1910 skupne porabe žita 375 kilogramov na glavo, v Nemčiji pa v isti dobi 517 kilogramov; krompirja v Avstriji 300 kg, v Nemčiji 600 kg. In če je naraščanje pridelkov v Avstriji samo za tretji del le statistično, je življenjsko celotno upadel, dočim je v Nemčiji prirastek brezdvomen. Vprašanje znižanja agrarne carine je za avstrijsko ljudsko gospodarstvo mnogo večjega pomena kot drugje.

Kapitalistična ljubezen do domovine. Rusija se z mrzlično naglico oborožuje proti Avstriji in Nemčiji. V to svrhu rabi jeklo, da iz njih ustvari krogle in kanone. Če pa Rusija rabi jeklo, pa se dá pri tem kaj zaslužiti. Takoj pa so avstrijski kapitalisti pripravljeni, da dednemu sovražniku na severu vlijeajo krogle. Tako se je Karol plem. Škoda v družbi gospoda Spitzmüllerja od kreditnega zavoda in pa gospoda Kraßnyja od eskomptne družbe mudil pred nekaj dnevi v Parizu. Tam se je po dolgih pogajanjih sklenilo, da bo Škodova tovarna, podpirana po avstrijskih bankah v Petrogradu ustanovila jeklaro, da bo ruska armada in mornarica imela kanone in strelivo iz jekla, izdelanega v Rusiji. Če se bo kedaj pošiljalo ruske krogle proti sinovom Avstrije, bomo imeli vsaj zavest, da so bile jeklene cevi in krogle lite iz avstrijskega kapitala. Sploh pa, če oborožuje Rusija, mora oboroževati tudi Avstrija in naročiti se bo moralo zopet nove kanone. Šveda pri Škodi v Plzinju! Tako ima dobiček Škoda na obeh straneh; profitira od ruskega oboroževanja istotako kakor avstrijskega. Izdajalci domovine pa so — socialni demokratje! Oni se namreč upirajo blaznemu oboroževanju, tistemu, ki donša Škodovim tako lepe dobičke.

Slijalni dobički. Avstrijski kreditni zavod na Dunaju je v pretečenem letu dosegel 20:6 milijonov čistega dobička, to je za 2:4 milijonov več kot leta 1912. Dividendo se je zvišalo od 33 na 34 kron. — Praška kreditna banka je dosegla 2.890.000 kron čistega dobička, kar odgovarja 11 in pol odstotnemu obrestovanju delniškega kapitala v znesku 25 milijonov kron. Dividendo se je odmerilo z 9 in pol odstotki. — Delniška družba Felten & Guillaume predlaga dividendo 15 odstotkov, to je: 60 kron. — Prva avstrijska nezgodno-zavarovalna družba izsiplje dividendo 280 kron, to je: 70 odstotkov napram lanskim 65 odstotkom. — Avstrijski železnikoprometni zavod razdeljuje dividendo 14 odstotkov, to je 28 K (prejšnje leto 13 in pol odstotkov). — Ogrska hipotečna banka bo zopet izsula dividendo 27 frankov. — Ogrska agrarna in rentna banka je kakor prejšnje leto tudi letos določila 7 in pol odstotkov dividende.

Zadružništvo.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

X. zadružno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1913/14	1912—1913 stopnjevanje.
Julij K 261.590:35	117.755:85 143.834:50
Avgust „ 280.064:71	122.047:42 158.017:29
September „ 295.665:65	142.382:06 153.283:59
Oktober „ 351.259:35	201.921:76 149.337:59
November „ 345.033:23	210.598:68 134.434:55
December „ 410.881:75	213.325:53 197.556:22
Januar „ 384.812:27	201.433:93 183.378:34
Februar „ 338.308:02	200.029:36 138.278:66
2.667.615:33	1.409.494:59 1.258.120:74

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 28. februarja 1914	10207
„ „ „ 30. junija 1913	8055
Narastek v 8. mesecih	2152

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 28. februarja 1914	K 517.661:25
„ „ „ 30. junija 1913	310.966:58
Narastek v 8. mesecih	K 206.694:67

Od 1. julija 1913 do 28. februarja 1914 razdelilo se je v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam K 10.534:13
Od 1. julija 1913 do 28. februarja 1914 se je izdalo dividend K 36.710:23

Izkupiček skladišča oblek

(obsežen že v razgledu blaga od 1. julija 1913 do 28. februarja 1914).

Oddelek konfekcija	K 113.371:54
„ manufaktura	90.528:17
„ obuvala	60.349:45
„ pokrivala	23.292:48

Skupno K 287.541:64

Trst, dne 28. februarja 1914.

VSEBINA ŠTEV. 6 Z DNE 15. MARCA 1914.

Članki: Koalicijsko pravo. Obzor. Razredna justice. Česa je treba? Iz odbora provizijskega sklada c. kr. državnih železnic. Zavarovalnica zoper nezgode. Kako se je porabilo svote, ki jih je dovolil parlament za železničarje.

Listek: Postanek ustave naše države.

Dopisi: Borovnica. Gorica, državni kolodvor. Gorica, drž. žel.

Domače vesti: Sveža gomila. Plačilno napredovalni roki za sluge c. kr. državnih železnic. Potvarjanje resnice. Važna sredstva avstrijskih državnih železnic. Kako „Reichsbund“ nabira člane. „Eдинosti“ v album. Državni poslanec dr. Šviha v službi policije? Južnim železničarjem, odjemalcem v živilskih skladiščih južne železnice na Dunaju, v Meidlingu, Mariboru, Inomestu in Bolcanu!

Inozemstvo: Bolgarske volitve. Bosansko železniško posojilo.

Raznoterosti: Gospod fajmošter pusti grmeti. Izgube Črnogorcev v balkanskih vojnah. Bebel o srbskem kralju. Esad paša v Parizu.

Iz organizacije: Naznanila upravnega odbora. Seja upravnega komiteja. Seja centralnega odbora. Izpremembe naslovov. Posmrtnoodpravninski sklad. Skupina Gorica II. in III. Naznanilo skupine Trst V.

Poročila o shodih: Trst II. Gorica drž. žel. Rajhenburg. Sestanek lampistov v Ljubljani. Sestanek prožnih obhodnikov in uravnavalcev proge. Ljubljana. Borovnica. Rudolfovo. Dutovlje.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
„ „ ženske „ 12.—, 15.—, 18.—.
„ „ dečke 36/39 K 10.—, 12.—.
„ „ otroke št. 22 25 26-28 29 31 32 35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

Garantirana kakovost

Cenejšje vrste od K 1:50 naprej.

Kavarna „Central“

v Ljubljani

je pridobila priljubljeni vzorni
:: tamburaški in vokalni ::
zbor „Javor“
5 dam — 2 gospoda.

Vso noč odprto.
Vstop prost.

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.